

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет хімії та екології
Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Екологічна освіта

(назва освітнього компонента)

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва освітнього рівня)

Силабус освітнього компонента «ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: Джам О.А., доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища, к. х. н., доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Цьось О.О.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри
екології та охорони навколишнього середовища

протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: (Радзій В. Ф.)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань: Е Природничі науки, математика та статистика спеціальність: Е2 Екологія, освітньо-професійна програма: Екологія, перший (бакалаврський) рівень освіти	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>2</u>
		Семестр <u>3-ий</u>
		Лекції <u>10</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) <u>20</u> год. Лабораторні _____ год. Індивідуальні _____ год.
		Самостійна робота <u>110</u> год.
		Консультації <u>10</u> год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

ПІП Джам Олена Адамівна
 Науковий ступінь кандидат хімічних наук
 Вчене звання доцент
 Посада доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища
 Контактна інформація +380962994110, dzham.olena@vnu.edu.ua
 Дні занять http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента «Екологічна освіта» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента “Екологічна освіта” полягає в ознайомленні з історією становлення екологічної освіти, концептуальними положеннями, змістом та структурою екологічної освіти України, стандартами вищої екологічної освіти України, шляхами екологізації вищої освіти України, а також особливостями екологічної освіти в інших країнах світу.

Основними завданнями освітнього компонента “Екологічна освіта” є надання фундаментальних знань щодо розуміння екологічних проблем на різних рівнях, формування екологічної відповідальності на основі системних знань про екологічні проблеми сучасності та можливості впровадження концепції сталого розвитку, сучасної цивілізації та навколишнього середовища; формування знань і вмінь дослідницького характеру, які забезпечують креативний підхід до розв’язання екологічних проблем, що виникають; формування мотивації й потреби в екологічно безпечній та екологічно раціональній діяльності, формування усвідомлення необхідності розв’язання екологічних завдань, здатності до багатоаспектної оцінки екологічних ситуацій.

3. Soft skills.

Ключові soft skills, які набудуть здобувачі освіти:

1. критичне мислення – уміння аналізувати екологічні дані, виявляти невідповідності та робити обґрунтовані висновки;
2. комунікаційні навички – здатність до ефективного усного й письмового представлення результатів екологічного контролю різним аудиторіям (науковцям, управлінцям, громадськості);
3. командна робота – уміння співпрацювати в міждисциплінарних групах під час проведення інспектування, моніторингу й екологічних аудитів;
4. вирішення проблем – здатність знаходити оптимальні шляхи усунення екологічних ризиків і попередження негативного впливу на довкілля;
5. організаційні навички – планування і координація контрольних заходів, управління часом і ресурсами;
6. адаптивність – готовність працювати в умовах змін законодавства, стандартів і технологій у сфері екологічного контролю;
7. етична відповідальність – усвідомлення значущості екологічних стандартів та готовність діяти відповідально у професійній діяльності.

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи екологічної освіти.						
Тема 1. Стислий нарис історії становлення екологічної освіти в Україні.	8		1	7		КР/7,0
Тема 2. Концептуальні положення екологічної освіти України.	12	1	2	8	1	КР/7,0
Тема 3. Екологічні знання, екологічне мислення, екологічний світогляд, екологічна етика, екологічна культура.	11	1	2	7	1	КР/7,0
Тема 4. Зміст та структура екологічної освіти України.	12	1	2	8	1	КР/8,0
Тема 5. Дошкільна екологічна освіта.	9		1	8		ДС/7,0
Тема 6. Шкільна екологічна освіта.	10		1	8	1	ДС/7,0
Тема 7. Фахова передвища екологічна освіта	11	1	1	8	1	ДС/7,0
Тема 8. Вища екологічна освіта	12	1	2	8	1	ДС/7,0
Тема 9. Післядипломна екологічна освіта	11	1	1	8	1	ДС/7,0
Тема 10. Екологічна складова освіти для сталого розвитку	12	1	2	8	1	ДС/8,0
Разом за змістовим модулем 1	108	7	15	78	8	72
Змістовий модуль 2. Теоретико-практичний потенціал екологічної освіти.						
Тема 11. Стандарти вищої	10	1	1	8		ДС/7,0

екологічної освіти України: історія становлення						
Тема 12. Сучасний стан та проблеми впровадження стандартів вищої екологічної освіти України.	12	1	2	8	1	ДС/7,0
Тема 13. Шляхи екологізації вищої освіти України.	12	1	2	8	1	ДС/7,0
Тема 14. Особливості екологічної освіти в інших країнах світу	8			8		ДС/7,0
Разом за змістовим модулем 2	42	3	5	32	2	28
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

1. Законодавчо-правова регуляція екологічної діяльності.
2. Екологічний рух – форма свідомої екологічної діяльності.
3. Традиції української екологічної освіти.
4. Світ природи, його духовні цінності.
5. Вивчення взаємозв’язку природних умов і розвитку суспільства.
6. Оцінювання складності системи внутрішніх взаємозв’язків у природі.
7. Інноваційне природокористування.
8. Екологічна криза як криза антропоцентричної свідомості.
9. Парадигма «людської виключності».
10. Ексцентричний тип екологічної свідомості.
11. Міжнародне співробітництво в сфері екологічної освіти.
12. Екологічна педагогіка.
13. Експерсія як форма навчання і пізнання. Екологічна стежка.
14. Просвітницьке значення природних територій й об’єктів. Особливості організації екоосвітньої діяльності на території ПЗФ.
15. Емпайермент-педагогіка – надання людині мотивації та натхнення до дії.
16. Життя у стилі еко. Якість життя в умовах великого міста.
17. Християнсько-екологічна освіта в Україні: нові виклики.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти.

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали;
- відвідування (або відпрацювання) усіх занять;
- наявність конспекту лекції чи самопідготовки;
- активна участь у практичних заняттях (відповіді на запитання, доповнення);
- вчасне виконання домашніх завдань з самостійної роботи;
- виконання практичних завдань за змістовним модулем;
- за наявності об’єктивних причин (напр.: хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодження із викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності.

Вивчаючи цей ОК, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності (<https://surl.lu/pkiplb>), зокрема:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Виконання усіх форм робіт, які підлягають оцінюванню, відбувається у визначені розкладом терміни. Пропуск з поважних причин теми чи окремого заняття може бути відпрацьованим під керівництвом викладача та захищеним у час передбачений графіком консультацій. Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті.

Визнання результатів навчання отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<https://surl.li/zwpcok>).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах та ін.) на тематику, яка відповідає темам ОК, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали.

Процедура отримання додаткових балів регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://surl.li/jmjzca>). Згідно із Силабусом ОК здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт та ін. й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету хімії та екології. При цьому загальна кількість балів не може перевищувати 100 балів.

V. Підсумковий контроль

Із вибіркового освітніх компонентів форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом.

Порядок проведення заліку.

Рейтинг здобувача освіти з навчальної роботи визначається відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://surl.li/jmjzca>).

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з ОК на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

Повторне складання заліків допускається не більше як два рази з кожного ОК: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Питання, завдання заліку.

1. Що таке «екологічне виховання» та «екологічна освіта»?
2. Коли була затверджена рішенням Колегії Міністерства освіти і науки «Концепція екологічної освіти України»?
3. Яка основна мета екологічної освіти?
4. Які сновні шляхи формування екологічної культури всіх верств населення?
5. Що таке «екологічні знання», «екологічне мислення», «екологічний світогляд», «екологічна етика» та «екологічна культура»?
6. Які основні рівні екологічної зрілості?
7. Що таке «формальна освіта»?
8. Що таке «неформальна освіта»?
9. Що таке «інформальна освіта»?
10. У чому суть дошкільної стадії (етапу) екологічної освіти?
11. У чому суть шкільної стадії (етапу) екологічної освіти?
12. У чому суть фахової передвищої стадії (етапу) екологічної освіти?
13. У чому суть вищої стадії (етапу) екологічної освіти?
14. Що передбачає початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти?
15. Що передбачає перший (бакалаврський) рівень вищої освіти?
16. Що передбачає другий (магістерський) рівень вищої освіти?
17. Що передбачає третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти?
18. Які вимоги до здобування освітнього ступеня «бакалавр з екології»?
19. Які вимоги до здобування освітнього ступеня «магістр з екології»?
20. Які вимоги до здобування освітнього ступеня «доктор філософії з екології»?
21. У чому суть післядипломної стадії (етапу) екологічної освіти?
22. Коли був запропонований термін «сталий розвиток»?
23. У чому полягає суть сталого розвитку?
24. Чому екологічна домінанта є основою сучасної освіти?
25. У чому суть освіти для сталого розвитку?
26. У чому суть екологічної складової освіти для сталого розвитку?
27. Що таке «стандарт вищої освіти»?
28. Коли був розроблений перший стандарт вищої екологічної освіти України?
29. Яка кількість поколінь стандартів вищої екологічної освіти України?
30. Як визначається предметна область в діючих стандартах вищої екологічної освіти України?
31. Які принципи формулювання загальних компетентності в діючих стандартах вищої екологічної освіти України?
32. Яка кількість спеціальних (фахових, предметних) компетентностей в діючих стандартах вищої екологічної освіти України?
33. Чи є в діючих стандартах вищої екологічної освіти України рекомендації щодо назв навчальних дисциплін, а також кількості кредитів, структури і змісту, послідовності їх викладу?
34. У чому полягає колективний принцип забезпечення програмних результатів навчання?

35. Які проблеми у стандарті вищої екологічної освіти України для рівня вищої освіти «доктор філософії»?
36. Яким чином стандарти вищої екологічної освіти України враховуються при формуванні освітніх програм та навчальних планів?
37. У чому полягає суть екологізації освіти?
38. Яким шляхи екологізації із включенням ідей сталого розвитку знайшло відображення в діючих стандартах вищої освіти України для здобувачів РВО «бакалавр» усіх спеціальностей?
39. Які принципи екологізації освіти в неекологічних закладах вищої освіти?
40. Яким повинний бути оптимальний обсяг, структура і зміст дисципліни «Екологія» для неекологічних спеціальностей?
41. Яка різниця між поняттями «екологічна освіта» і «освіта в інтересах сталого розвитку»?
42. Які принципи екологічної освіти у окремих країнах ЄС?
43. У чому полягає специфіка екологічного виховання за кордоном?
44. Які основні методи екологічного виховання в інших країнах?
45. Які основні етапи безперервної екологічної освіти у Японії?
46. Яку роль відіграє вища освіта у системі загальної освіти Японії?
47. Які особливості вищої екологічної освіти у Токійському університеті?
48. Які особливості вищої екологічної освіти в університеті Хоккайдо?
49. У чому полягає причина «екологічного чуда» Японії?
50. Які особливості екологічної освіти США на децентралізованій основі?
51. Які принципи екологізації освіти в США?
52. Що таке американський «енвайроменталізм»?
53. Яким чином еколого-просвітницька діяльність здійснюється на території національних парків США?

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Білявський Г.О. Екологічна освіта. *Екологічна енциклопедія*. 2006. Т. 1. С. 307.
2. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів. Бондар О.І., Барановська В.Є., Єресько О.В. та ін. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 228 с.
3. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37-38. С. 2004.
4. Ковтун О. Право на одержання екологічної освіти в Україні у світлі реформування освітнього та екологічного законодавства. URL: <https://visnyk.aau.edu.ua/uk/content/archives/16> (дата звернення: 16.07.2022).

5. Концепція екологічної освіти України. Затверджена рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 20.12.2001 р. №13/6-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text> (дата звернення 11.01.2022).
6. Мандрик О.М., Мальований М.С., Орфанова М.М. Екологічна освіта та екологічне виховання. *Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування*. 2019. № 1 (19). С. 130-137.
7. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 16.07.2022).
8. Сасенко Т.В. Освіта екобезпечного інформаційного суспільства: проблеми і перспективи: монографія. Київ: Освіта України, 2008. 233 с.
9. Сафранов Т.А. Вища екологічна освіта України: становлення і сучасний стан. *Освітологічний дискурс*. 2021. № 1 (32). С. 39-51.
10. Сафранов Т.А. Стандарти вищої екологічної освіти України: сучасний стан та проблеми реалізації. *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія «Екологія»*. 2017. Вип. 16. С. 141-149.
11. Сафранов Т.А., Чугай А.В., Ільїна В.Г. Проблеми екологічної освіти України: навчальний посібник. Одеса: ОДЕКУ, 2023. 85 с.
12. Туниця Ю.Ю. Екологізація освіти як ключовий фактор підготовки фахівців для сталого розвитку. *Науковий вісник НЛТ України*. 2015. Вип. 25.10. С. 348-355.